

2002

titel:	Gezapige Hollander heeft geen visie
medium:	Het Parool, Kunst
datum:	27-4-2002
auteur:	M. de Vries

Gezapige Hollander heeft geen visie

ROTTERDAM - Een gebrek aan visie en daadkracht, is dat typisch Hollands? Moeten de rangen en standen terug mét de daarbijbehorende adel om het gezapige poldermodel te doorbreken?

In het Nederlands Architectuurinstituut in Rotterdam vond deze week een debat plaats over de tien Grote Projecten, die de overheid eind 2000 met veel elan lanceerde, en één ding werd duidelijk Nederlanders praten veel, maar anders dan de Fransen bij hun Grands Projets hakken ze weinig knopen door. Vandaar de diepe zucht van Rijksbouwmeester Jo Coenen: "Ik mis de adel."

Het begon zo mooi. Uit angst dat Nederland dichtslibt en verrommelt, riep de toenmalige Rijksbouwmeester samen met de staatssecretarissen van Cultuur, VROM en Landbouw alsmede de minister van Verkeer en Waterstaat tien Grote Projecten in het leven, waarmee de overheid het goede voorbeeld zou geven en Nederland mooier zou maken. De projecten lopen uiteen van relatief kleine projecten als het Nieuwe Rijksmuseum, de Zuiderzeelijn en het individueel opdrachtgeverschap tot mammoetprojecten als de Deltametropool en de reconstructie van de zandgebieden na de sanering van de varkensstapel.

Veel publiek debat wilde staatssecretaris Rick van der Ploeg destijds, en een belangrijker rol voor ontwerpers. Die moesten niet langer aan het eind van de rit worden ingeschakeld, maar helemaal vooraan komen met hun ideeën.

Wat dat eerste betreft moest Aaron Betsky, directeur van het NAI waar nog tot en met 5 mei een fraaie expositie aan het onderwerp is gewijd, constateren dat de Grote Projecten niet leven. Van dat publieke debat - zie het stilzwijgen waarin het nieuwe Rijksmuseum is gehuld - is dan ook weinig terechtgekomen.

Ook de grotere rol van ontwerpers - architecten, stedenbouwkundigen, sociologen en planologen - is nog steeds meer droom dan realiteit. Hadden zij de consequenties van de een miljard kostende HSL-tunnel onder het Groene Hart eerder in beeld gebracht, dan was die tunnel er nooit gekomen, voorspelde landschapsarchitect Dirk Sijmons. En iets dergelijks geldt voor de Zuiderzeelijn van Amsterdam naar Groningen. Rijksbouwmeester Coenen voorziet nu al dat die lijn fout ligt. Helaas is ook heel duidelijk dat daaraan met dank aan de Tweede Kamer niets meer is te doen.

Coenen ontdekte ook dat de overheid geen visie heeft. Hij liet een aantal deskundigen onderzoek doen en gezamenlijk kwamen zij tot de schrikbarende conclusie: aan de Deltametropool ligt geen enkel idee ten grondslag.

Stel dat ontwerpers in tegenstelling tot de politiek die visie wel ontwikkelen, vroeg Coenen, wie is er dan eigenlijk verantwoordelijk? Wie hakt de knopen door die noodzakelijk zijn om echte Grote Projecten, iconen om trots op te zijn, tot stand te brengen?

Of zoals discussieleider Betsky het zei: waarom heeft alleen die 'nare kale man met die grote bek' concrete ideeën over de ruimtelijke ordening? Waar blijft de rest?

De demissionairen - minister Jan Pronk, staatssecretaris Johan Remkes en collega Rick van der Ploeg - zaten erbij en keken ernaar.